

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

9. An licitum sit fugientem insequi ad recuperandum honorem propter acceptam alapam, vel fustem, illum vulnerare, & repercutere? Et notatur licitum esse viro honorato invaso occidere invasorem, qui ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

c. 10. n. 7. in gloss. lit. T. vbi citat Cordubam, Mantium, Pegnam, & alios, & tandem tenet etiam hanc sententiam Fernandez in exam. mor. p. 1. c. 9. §. 1. n. 16. vbi ait, referens opinionem Nauari *vbi supra*, qui affectus iniuria, magnam honoris iacturam faceret, si fugientem non persequeretur, inuasorem persequi posset, & percutere tantum, quantum ad sui honoris defensionem opus esset: etiam occidendo, si id opus esset. Ratio est, quia ego possum persequi furem, & illata vi etiam mortis illius damno, rapta recuperare: ergo maiori cum ratione infamatorem, & ab eo raptum honorem extorquere. Hæc Fernandez.

4. Sed ad hoc argumentum respondet Megala, & alij, esse disparem rationem: nam res illa futura adhuc extat apud furem, & manet tua: sed contumelia illata, & honor iam perit: ergo illa non erit defensio, sed aggressio, & vindicta. Respondet Lessius, in eo esse paritatem rationis, quod sicut res potest recuperari, ita etiam honor, qui in signis excellentiæ, & hominum existimatione consistit. Deinde, si res non extaret apud furem, qui illas abiecit in flumen, posset tamen, damnum passus, talem furem, non minus quam de facto apertantem, insequi, vt tantumdem restituere cogat, de qua re Nauar. *vbi supra*, n. 384. Ergo, &c.

5. Sed magis clarebit hæc sententia, si notemus rationem, qua vindicta, & defensio inter se differunt. Nam, vindicta propriè esse velle reddere malum pro malo, quod non licet priuata persona. Defensio autem est aggressorem compescere, & impedire damnum quod iam imminet, vel si illatum est, (sicuti in nostro casu) vt adhuc maneat in suspensio. Istas enim esse defensionis partes, manifestum est, vt diximus ex facto illius, qui furantem res suas, vel auferre molientem impedit, vel iam auferentem insequitur: vt enim illa impeditio, sic ista insecutione censetur res suas defendere, si quidem recuperari valeant: & vt insequatur eum qui damnum intulit, non possum ob aliam causam id facere, quam vt reddam malum pro malo, & esset vindicta. Cum verò damnum illatum refarciri potest, eum qui intulit, licet insequi possum, non quidem vt malum, referam pro malo, sed vt mihi illatum malum refarcire curem, cum mihi ad id nulla alia ratio suppetat, quia si suppeteret, non daretur proposita insecutioni locus tanquam vindictiua: At cum hæc ita sint, patet illud non habere rationem vindictæ, sed defensionis, quando aliquis vir nobilis eum à quo vulneratus est insequitur: non quidem vt malum pro malo reddat, sed vt conferuet honorem sibi ablatum, dummodo tamen id fiat incontinenti, cum res adhuc est in suspensio, non autem postquam inimicus domum se iam recepit, vel alia negotia gerit.

6. His ita positis, censeo etiam ante factum, si non adsit periculum odij, appetitus vindictæ & excessus, hanc secundam sententiam esse probabilem, & tutam in praxi, quia dum aduersarius fugit, & percussus insequitur, moraliter adhuc durat congressus. Ergo, &c. Dixi ante factum, nam post factum etiam aliqui Doctores ex contrariis illam admittunt, neque ita aggressorem occidentem obligant ad vllam restitutionem. Ita Megala in p. 2. lib. 3. c. 1. n. 12. & Lopez in suo instr. p. 1. c. 62.

7. Nota verò, quod Azorius p. 3. lib. 1. c. 1. quæst. 13. contrariam sententiam vocat tantum probabiliorem. Ergo secundum Azorium, nostra opinio est probabilis: & dum ipse non distinguit, neque nos distinguere debemus, asserendo illum intellexisse de probabilitate speculatiua, & non practica: nam ipse absolute loquutus est, dicens suam sententiam esse probabiliorem. Ergo sicut eius opinio erit secundum ipsum probabilior speculatiue, & practice, ita & nostra practice, & speculatiue erit etiam probabilis.

RESOL. VIII.

An licitum sit ad honorem suendum inuasorem post impetam alapam, vel fustem fugientem insequi, & repercutere, & occidere, si hoc opus est ad honorem recuperandum? Ex p. s. tr. 4. Ref. 11.

§. 1. PRO affirmatiua sententia plures Doctores adduxi in 2. p. tr. 1. Mis. cell. cef. 11. quam probabilem esse concedunt etiam ipsimet aduersarij, & idem Villalobos n. sum. 1. 2. tr. 12. diff. 11. n. 3. sic ait. [Quando el aggressor cessa ya de la iniuria, o se fue huyendo, no sera licito seguirle segun la opinion mas probable que diximos arriba, aunque tambien tiene probabilidad el decir, que alli luego incontinente, o inmediatamente yendo huyendo le puede seguir y herirle, o iniuriarle; quando es necesario para recuperar la honra, como el que segue al ladron para recuperar la hacienda, porque el que le quitò la honra en su manera se la tiene iniustamente, y moralmente hablando todo aquello es vn mismo acto. Deste parecer ex Nauarro, Enriquez, y Pedro de Nauarra, Victoria, y otros que citan. Mas ha se de entender que no sea con animo de vengarse, sino de cobrarlo defender la honra, que aun entonces no parece que està acabada de perder, y que sea en caso que el otro no le ofrece la satisfacion deuida, como suele acontecer. Y tambien que como dize Pedro de Nauarra con S. Antonino, no se estienda esto al tiempo, quando el aggressor esta quieto en su casa o se diuirtió à otro negocios, porque de otra manera se abritia camino para muchas perturbaciones, efcandalos, allechanzas, enemistades, y venganzas.] Ita ille.

2. Et ita hanc sententiam absolute tanquam probabiliorem amplectitur nouissime Marchantius in *summar. resol. past. ad Decal. c. 5. qu. 3. cas. 3.* & Philip. Fabro de *rest. in 4. sent. dist. 15. q. 3. dist. 52. c. 1. n. 29.* vbi ita asserit. An liceat solum occidere, quando durat congressus, vt cum fur accipit rem alienam, vel aliquis afficitur iniuria, aut alapa, vel fuste caditur, an etiam postquam re ablata & inflata iniuria fugit, est dubium. Soto & Molina *disp. 17. n. 8.* tenent licere quidem insequi furem, quando res esset magni valoris, & exigua spes esset recuperandi, iniprime posse occidere; quoad honorem verò nequaquam. Quia, inquit, qui alapa, vel fuste percussus est, iam amisit honorem, ideo si persequendo occidat, est vindicare honorem. At vindictio non pertinet ad personam priuatam, sed ad Principem, Nauar. verò in *man. c. 15. n. 4.* asserit posse insequi, & occidere licet. Et hæc opinio mihi probabilior videtur intelligendo hoc de continenti persecutione, vt si quis infligat vulnus, vel alapam, aut fuste quem percutiat, & statim fugiat, nam in hoc casu si offensus insequatur, & occidat, censetur occidere in actu ipsius congressus; neque enim iudicandum est hoc esse duos congressus, alterum quo quis iniuriam intulit, alterum, quo statim eum insequens interficit, sed est vnus, & id est, ideo licet occidit. Secus si persecutio non statim & continuato tempore insequatur, sed qui percussit, iam abiit, & qui vulneratus est, vel affectus iniuria, non est insecutus continuatè, sed interposito tempore: tunc enim videntur diuersi congressus, & secundus videtur ordinatus ad vindictam. Accedit quòd persequendo fugientem defendit honorem suum, cuius magnam iacturam faceret, si fugientem non persequeretur, & hæc omnia docet Faber *loc. cit.* vide me ipsum *vbi supra*.

RESOL. IX.

An licitum sit fugientem insequi ad recuperandum honorem?

Quæ hic est Ref. antecedens, & in Ref. seq. & in tom. 5. tr. 2. Ref. 20. in principio.

rem propter acceptam alapam, vel fustem, & illum vulgare, & repercutere?
Et notatur licitum esse viro honorato occidere inuasorem, qui fustem, vel alapam vitur ei impingere, quo ei ignominiam inferat, & inuasus non potest aliter defendi: Ex part. 8. tract. 7. & Misc. Ref. 48.

Sup. hoc in duabus praecedentibus ref. & in alia eorum annotationum.

§. 1. **N**egatiue nominatim contra me respondet Eminentissimus Lugo de iust. rom. 1. disputat. 10. sect. 10. num. 189. & 190. Quia occisio, vel percussio priuata non licet, nisi ob defensionem rei, quam aliter apertes, & eo modo conseruabis, alioquin erit non defensio, sed vindicta, quae auctoritate priuata semper est illicita, vt aduersarij fatentur: in casu autem praesenti occisio illa non conducit ad conseruandum honorem, honor enim iam destructus est per iniuriam illatam, sed deseruit ad acquirendum alium honorem, quem apud homines acquiris ob fortitudinem, qua te vindicasti; quare non potest praescindere a ratione vindictae, quia non aliter conducit ad honorem acquirendum, nisi quatenus honorificum est apud homines te vindicare: nec conseruat, aut recuperat honorem ablatum, quia ille erat existimationis, quam offensio debebat exhibere, quam quidem non exhibet offensio percussus; imò nec amplius exhibere poterit, si occidatur, nec tu illum percussus, vel occidis, vt reddat honorem, & notam bonae existimationis de te, quam debebat dare, & iniuste abstulit, sed vt acquiras alium honorem apud ceteros, quo compenses iacturam illius honoris, quem ab offensore non habuisti; ergo illa occisio non est proprie defensio, nec eo titulo licita reddi potest, sed semper remanet sub ratione vindictae, sub qua sola utilis est ad acquirendum honorem aequiualem, quo videaris retinere tantundem honoris, quantum antea habebas, dum pro honore amisso alium honorem apud alios homines de nouo acquiris. Haec sententia est factis probabilis, & ego semper illam in praxi conseruarem, quam etiam videtur sequi Georgius Obrechtus in de necessaria defensione, cap. 11. num. 26. & cap. 13. num. 21.

3. Sed affirmatiuam sententiam speculatiue probabilem esse existimat ex Societate Pater Dicastillus de iust. & iure, lib. 2. tract. 1. disput. 10. dub. 6. num. 74. Imò ex eadem Societate absolute sententiam affirmatiuam mordicus tuetur doctus P. Gaspard Hurtado tract. de iust. & iure, disput. 11. diff. 11. vbi sic ait. Punctum difficultatis est, an statim ac inuasor percussus, sit licitum percussio cum repercutere, vel fugientem insequi, & repercutere.

3. Sot. lib. 5. qu. 1. art. 8. Vasquez vbi supra. Molin. disp. 17. Turrian. disp. 27. dub. 3. & alij docent id non esse licitum, quia iam potest percussorem factam, quamuis statim non est honorem tueri, & defendere, sed vindictam sumere, quia iam honor est amissus, quia percussione iam facta fuit amissus.

4. Vnde verò relectione de iure belli, num. 5. Nauarr. cap. 5. n. 4. Rodriguez cap. 1. 6. num. 11. Mercado lib. 6. summ. Lopez 1. pari. cap. 62. Henriquez de irregulari, cap. 10. & Petrus Nauarr. lib. 2. cap. 5. num. 80. docent, id esse licitum percussio, quantum sit necessarium, vt percussus non maneat ignominia affectus, quod etiam sentit Bonacin. de restitut. disputat. 2. quest. vltim. sect. 1. punct. 10. & merito, quia statim repercutere, vel insequi percussorem fugientem, & eum repercutere fit in actuali ipsa congressione antequam inuasor ad alia diuertatur, aut iam alibi quietus existat, quia adhuc saltem moraliter finita, & honor nondum est saltem si moraliter durat, & nondum est saltem moraliter in facto esse amissus, sed tantum est amissio illius in fieri, & inchoatio amissionis, & repercutere amissio honoris non perficitur, quia ea repercutere impeditur, ne sit in facto esse, ergo id est licitum percussio. Patet conse-

quentia, quia ea repercutere non tam habet vim vindictae, quam defendendi honorem impediendo, ne amissio honoris maneat perfecta, & consummata, & in facto esse. Ex quo constat ad rationem aduersarij. Cauendum tamen est, ne in dicta repercutere adit periculum odij, vindictae, & excessus. Et haec omnia docet P. Hurtado vbi supra, vnde patet responsio ad argumenta contraria.

5. Qui etiam notat, licitum esse viro honorato inuasor, occidere inuasorem, qui fustem, vel alapam vitur ei impingere, quo ei ignominiam inferat, & inuasus non potest aliter defendi. Et me citato tres doctores recentiores hanc etiam sententiam tenent, & hi sunt P. Dicastillus vbi supra, n. 7. Cardinalis de Lugo num. 186. & 187. & Egidius Trullench in Decalogum rom. 2. lib. 5. cap. 4. dub. 5. num. 2. quicquid in contrarium asserat aliqui, & inter illos Ioannes Harprechtus in Justit. Iustin. 4. tit. de publicis iudicijs, §. Item lex Cornelia, num. 171.

RESOL. X.

An si quis dicat vi honorato Mentiris, licet eum occidere?

Et quando vero licitum sit contumelioso dicere Mentiris? Ex p. 5. tr. 4. Ref. 13.

§. 1. **S**i hoc in aliqua regione esset valde probolium, affirmatiue responderet Henricus Strouersdorf de iust. & iur. in 2. 2. D. Thom. quest. 64. art. 7. consil. 5. vbi sic ait. Potest etiam interfici qui vitum honoratum baculo, vel pugno conatur percute, nec potest aliter impediri imò dicere, Tu mentiris, vbi hoc valde probolium est. Ita ille.

2. Sed merito haec sententia impugnatur ex dictis in superiori resolutione, & in specie illam improbat Azorius tom. 3. lib. 2. c. 1. qu. 17. vbi sic alletit. Queritur an si inuasor solum laedat verbis contumeliosis, vt g. dicens, Tu mentiris, licitum sit occidere, vbi hoc verbum, mentiris, est vaide ignominiosum. Dico non esse licitum, quoniam huiusmodi contumelia aliter repelli possunt & solent apud homines. Ita Azorius, Quae do vero licitum sit contumelioso dicere, mentiris, vbi Hurtado de Mendoza in 2. 2. tom. 1. disp. 170. sect. 14. §. 116. & Crispotium in casibus militaribus, cap. 12. par. 1. totum.

RESOL. XI.

An liceat occidere contumeliosum, quando aliter ea iniuria arceri nequit, quia talis inuasor est honoratus? Ex p. 5. tr. 4. Ref. 12.

§. 1. **A**ffirmatiue responderet nouissime eruditus & nobilitate probanda, quest. 1. gl. 4. num. 14. Petrus Nauarra de rest. lib. 2. cap. 3. num. 3. 6. & Henricus Strouersdorf de iust. & iure in 2. 2. D. Thom. quest. 64. art. 7. consil. 5. vbi sic ait. Potest etiam interfici, qui vitum aliquem honoratum conuiciis, & maledictis afficit, nec potest aliter cogi vt taceat, talis enim est inuasor honoris, ita ille, quod intelligunt hi auctores, quando contumeliosus sunt atrocis, & vt dictum est, alia ratione vitari nequeunt. Ratio enim naturalis dicit licitum esse eam defensionem, quae necessaria sit ad contumeliam depellendam, & comprimendam, alioqui daretur licetia improbitati optimos viros contumeliosis vexandi, quae tamen in multo, quam dana rei familiaris sunt acerbiore, & magis affligunt animum. & ita hanc sententiam docet etiam nouissime Baldell. in Theol. mor. lib. 3. disp. 24. n. 24. 2. Verum